

Határozatok Tára

HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. június 1.¹

C-166/15. sz. ügy

**Aleksandrs Ranks
Jurijs Vasiļevičs**

(a Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesu kolēģija [a rigai regionális bíróság büntetőkollégiuma, Lettország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal — 91/250/EGK irányelv — A számítógépi programok jogi védelme — A számítógépi programok nem eredeti másolatainak értékesítése — Az eredeti adathordozótól eltérő adathordozón rögzített másolatok — A terjesztéshez való jog megsértésének fennállása — A terjesztéshez való jog kimerülésére hivatkozás lehetősége — A többszörözéshez való jog megsértésének fennállása”

I – Bevezetés

1. A Bírósághoz 2015. április 13-án érkezett, 2015. március 18-i végzéssel a Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesu kolēģija (a rigai regionális bíróság büntetőkollégiuma, Lettország) két, a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 2009. április 23-i 2009/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 111., 16. o.) 4. és 5. cikkének értelmezésével kapcsolatos kérdést terjesztett elő előzetes döntéshozatal céljából.

2. E kérdés az Aleksandrs Ranks és Jurijs Vasiļevičs (a továbbiakban: vádlottak) ellen többek között a Microsoft Corporation (a továbbiakban: Microsoft) szerzői jogainak állítólagos megsértése miatt, számítógépi programok eredeti adathordozótól eltérő adathordozón rögzített másolatainak értékesítését követően indított büntetőeljárással összefüggésben merült fel.

II – II – Jogi háttér

3. A 10. cikke értelmében a 2009/24 irányelv hatályon kívül helyezi a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 1993. október 29-i 93/98/EGK tanácsi irányelvvvel (HL 1993. L 290., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 141. o.) módosított, a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i 91/250/EGK tanácsi irányelvet (HL 1991. L 122., 42. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 114. o.; a továbbiakban: 91/250 irányelv).

4. 11. cikke értelmében a 2009/24 irányelv 2009. május 25-én lépett hatályba. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy az alapeljárás releváns tényállása 2001. december 28. és 2004. december 22. között valósult meg. Következésképpen a jelen ügyben a 91/250 irányelv rendelkezéseit kell alkalmazni.

¹ — Eredeti nyelv: francia.

5. A 91/250 irányelvnek az „Engedélyhez kötött cselekmények” című 4. cikke ekként rendelkezik:

„Az 5. és 6. cikk rendelkezéseire is figyelemmel, a jogosult 2. cikk értelmében vett kizárólagos jogai magukban foglalják az alábbi cselekmények elvégzését vagy engedélyezését:

a) a számítógépi program bármely eszközzel és bármely formában, részben vagy egészben történő tartós vagy időleges többszörözése. Amennyiben a számítógépi program betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása szükségessé teszi az ilyen többszörözést, az ilyen cselekményhez szükséges a jogosult engedélye;

[...]

c) a számítógépi program vagy másolata bármilyen formában történő nyilvános terjesztése, beleértve a bérbeadást is. A program valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával a Közösségen belül történő első eladása kimeríti az adott példány Közösségen belüli terjesztésére vonatkozó jogot, a számítógépi program vagy valamely másolata további bérbeadásának ellenőrzéséhez való jog kivételével.”

6. A 91/250 irányelvnek „Az engedélyhez kötött cselekmények alóli kivételek” című 5. cikke a következőképpen szól:

„(1) Külön szerződéses kikötés hiányában a 4. cikk a) és b) pontjában foglalt cselekményekhez nem szükséges a jogosult engedélye, ha azokra azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is.

(2) Szerződéssel nem zárható ki, hogy a számítógépi program jogszerű felhasználója biztonsági másolatot készítsen, amennyiben az az említett felhasználáshoz szükséges.

[...]”

7. A 91/250 irányelvnek „A védelemre vonatkozó különleges intézkedések” című 7. cikke a következőket írja elő:

„(1) A 4., 5. és 6. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül a tagállamok nemzeti jogszabályaikkal összhangban rendelkeznek a megfelelő intézkedésekről az alábbi a), b) és c) pontban felsorolt cselekmények bármelyikét elkövető személyekkel szemben:

a) a számítógépi program olyan példányának forgalomba hozatala, amelyről az érintett személy tudta, vagy a kellő gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértő;

b) a számítógépi program olyan példányának kereskedelmi célú birtoklása, amelyről az érintett személy tudta, vagy a kellő gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértő;

[...]

(2) A számítógépi program bármely jogsértő példánya az érintett tagállam jogszabályai alapján lefoglalható.

[...]”

III – Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

8. 2001. december 28. és 2004. december 22. között az előzetes megállapodás alapján közösen eljáró vádlottak a www.ebay.com weboldal által kínált online értékesítési felületen szerzői jogi védelem alá eső számítógépi programok több mint 3000 másolatát értékesítették.

9. Az ezen értékesítések tárgyát képező, „Windows 95”, „Windows 98”, „Windows 2000 Professional”, „Windows Millenium”, „Windows XP Home 2002”, „Office 2000 Professional”, „Office XP Small Business” és „Office 2003” megnevezésű számítógépi programok szerzői jogi jogosultja a Microsoft.

10. A vádlottak által ezen értékesítések során szerzett teljes összeget nem lehetett pontosan megállapítani a nyomozás során. Mindazonáltal bizonyítást nyert, hogy a vádlottak 229 724,67 euró összeget kaptak a www.ebay.com weboldal által biztosított „PayPal” fizetési rendszeren keresztül.

11. Az említett értékesítések során a vádlottak eladták többek között:

- a „Windows Millenium Edition” program egy másolatát, amely licencfeltételei szerint kizárólag egy új számítógéppel együtt értékesíthető („for distribution only with a new PC”);
- a „Windows 2000 Professional OEM” program két másolatát (használati útmutatóval és eredetiségigazolással), amelyek egy szakértő szerint a „Microsoft Windows 2000 Professional” program kompaktlemezének és telepítőprogramjának illegális többszörözései;
- a „Windows 98 Second Edition OEM” program harminc másolatát (használati útmutatóval és eredetiségigazolással), amelyek egy szakértő szerint a „Microsoft Windows 98 Starts Here 4/98” és a „Microsoft Windows 98 Second Edition” programok kompaktlemezének és telepítőprogramjának illegális többszörözései.

12. A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a vádlottakkal szemben az alábbi bűncselekmények elkövetése miatt folyik büntetőeljárás:

- szerzői jogi védelem alá tartozó, a szerzői jogot egyéb módon sértő eszköz révén többszörözött vagy felhasznált tárgyak bünszervezetben történő értékesítése (a 2002. október 17-én hatályos büntető törvénykönyv 149. cikkének (3) bekezdése);
- más személy védjegyének szándékos és jogellenes használata, ezzel súlyosan sértve a törvény által védett egyéni jogokat és érdekeket (a büntető törvénykönyv 206. cikkének (2) bekezdése), valamint
- kereskedelmi tevékenység nyilvántartásba vétel nélküli folytatása, ezzel súlyosan sértve a törvény által védett egyéni érdekeket (a büntető törvénykönyv 207. cikkének (2) bekezdése).

13. 2012. január 3-i ítéletével a Rigas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (Riga város Vidzeme kerületi bírósága, Lettország) megállapította, hogy a vádlottak bűnösök a büntető törvénykönyv 149. cikkének (3) bekezdésében és 206. cikkének (2) bekezdésében szereplő bűncselekményekben, és a kár részleges és az eljárási költségek teljes megtérítésére ítélte őket. A bíróság megállapította, hogy a vádlottak nem bűnösök a büntető törvénykönyv 207. cikkének (2) bekezdésében szereplő bűncselekményben.

14. A 2013. március 22-i ítélettel a kérdést előterjesztő bíróság hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletét a vádlottaknak a büntető törvénykönyv 149. cikkének (3) bekezdésén alapuló elítélését és a kiszabott büntetést illetően. E bíróság ugyanakkor elítélte a vádlottakat a 2002. október 17-én hatályos büntető törvénykönyv 149. cikkének (3) bekezdése alapján. Az ítélet fennmaradó részét nem módosította.

15. 2013. október 13-i határozatával a Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts (Lettország legfelsőbb bíróságának nagytanácsa) teljes egészében hatályon kívül helyezte a 2013. március 22-i ítéletet, és az ügyet ismételt vizsgálat céljából fellebbviteli bíróság elé utalta.

16. 2013. október 8-i határozatával a kérdést előterjesztő bíróság elfogadta, hogy fellebbviteli eljárás keretében újból megvizsgálja a vádlottakkal szemben a (2010. december 31-én hatályos) büntető törvénykönyv 149. cikkének (3) bekezdésén, illetve a büntető törvénykönyv 206. cikkének (2) bekezdésén és 207. cikkének (2) bekezdésén alapuló büntetőügyet.

17. A UsedSoft-ítéletnek² az alapeljárás körülményei között fennálló relevanciáját érintő kétségek miatt a Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesu kolēģija (a rigai regionális bíróság büntetőkollégiuma) felfüggesztette az eljárást és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

- „1) Valamely személy, aki megszerzett egy engedéllyel rendelkező, »használt« számítógépi programot egy nem eredeti lemezen, amely működik és más felhasználó nem használja, a 2009/24 európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikkének (1) bekezdése és 4. cikkének (2) bekezdése alapján hivatkozhat-e az e számítógépi program példányának (másolatának) terjesztéséhez való jog kimerülésére, amely jogot az első vásárló szerzett meg az eredeti lemezre vonatkozó jogok jogosultjától, de a lemez megsérült, amennyiben az első vásárló törölte a program példányát (másolatát) vagy azt már nem használja?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén, valamely személy, aki hivatkozhat a számítógépi program példányának (másolatának) terjesztéséhez való jog kimerülésére, egy harmadik személy részére nem eredeti lemezen újra eladhatja-e ezt a számítógépi programot a 2009/24 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és 5. cikkének (2) bekezdése értelmében?”

IV – A Bíróság előtti eljárás

18. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság Hivatala 2015. április 13-án vette nyilvántartásba.

19. Írásbeli észrevételeket a vádlottak, a Microsoft, a lett, az olasz és a lengyel kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő.

20. A 2016. március 16-i tárgyaláson a vádlottak, a Microsoft, a lett kormány és a Bizottság képviselői jelentek meg és ismertették észrevételeiket.

V – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elemzése

21. A Bíróság elé terjesztett kérdések arra vonatkoznak, hogy fennáll-e a szerzői jogok megsértése, amennyiben a jogosult hozzájárulása nélkül értékesítik számítógépi programoknak a jogosult engedélye nélkül az eredeti adathordozótól eltérő adathordozón rögzített másolatait (a továbbiakban: nem eredeti másolatok). E kérdések tehát nem arra vonatkoznak, amikor a jogosult, vagy hozzájárulásával más értékesíti a jogosult vagy engedélyével más által az eredeti adathordozón rögzített másolatokat (a továbbiakban: eredeti másolatok).

2 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

22. Az alapeljárásban a vádlottakat azzal vádolták, hogy a Microsoft szerzői joga alá tartozó számítógépi programok több ezer nem eredeti anyagi másolatát értékesítették. A vádlottak írásbeli észrevételeikben arra hivatkoztak, hogy a másolatokat olyan vállalkozásoktól, illetve magánszemélyektől vásárolták, akik már nem használták azokat.

23. A nem eredeti anyagi másolatok értékesítése a jogosult részére a 91/250 irányelv 4. cikkének a) és c) pontjában biztosított két kizárólagos jogot sérthet: a számítógépi program tartós vagy időleges többszörözéséhez és többszörözésének engedélyezéséhez való kizárólagos jogot (a továbbiakban: többszörözéshez való jog), valamint a számítógépi program vagy másolatai bármilyen formában történő nyilvános terjesztéséhez (beleértve a bérbeadást is) vagy terjesztésének engedélyezéséhez való kizárólagos jogot (a továbbiakban: terjesztéshez való jog).

24. Ezenkívül, noha a feltett kérdések kifejezetten csak a terjesztéshez való jog kimerülésére utalnak, e kérdések a többszörözéshez való jogtól való eltérést előíró rendelkezésekre, vagyis a 91/250 irányelv 5. cikkének (1) és (2) bekezdésére is vonatkoznak.

25. Úgy vélem tehát, hogy a következők szerint kell átfogalmazni a Bíróság elé terjesztett kérdéseket. Együttesen megvizsgálendő kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegileg azt kérdezi, hogy a 91/250 irányelv 4. cikkének a) és c) pontját, valamint 5. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy sérti a jogosult többszörözéshez és terjesztéshez való kizárólagos jogát, amennyiben egy felhasználó a jogosult engedélye nélkül másolatot készít a számítógépi programról egy az eredeti adathordozótól eltérő materiális adathordozóra, és e másolatot a felhasználó a jogosult engedélye nélkül eladja egy másik felhasználónak, az alábbi körülmények között:

- az eredeti materiális adathordozót megrongálják, és
- az említett másolat eladója használhatatlanná tesz minden, a birtokában lévő egyéb másolatot.

A – A feltett kérdések elfogadhatóságáról

26. A lett kormány kifejezte kétségeit a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések elfogadhatóságát illetően, mivel e kérdések engedéllyel rendelkező nem eredeti másolatok értékesítésére vonatkoznak, míg az előzetes döntéshozatalra utaló végzés olyan szakértői véleményeket rögzít, amelyek hamisított másolatok értékesítését állapítják meg. Következésképpen a feltett kérdések nem relevánsak az alapügy elbírálása szempontjából.

27. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság kizárólagos feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az ítélete meghozatalához fennálló szükségességét, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni.³

28. Ezért a nemzeti bíróság által benyújtott kérelem csak akkor utasítható el, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.⁴

3 — Lásd többek között: 2015. október 6-i Delvigne-ítélet (C-650/13, EU:C:2015:648, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

4 — Lásd többek között: 2015. október 6-i Delvigne-ítélet (C-650/13, EU:C:2015:648, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29. A jelen esetben, ahogy arra a lett kormány maga is rámutatott a tárgyaláson, a „hamisítás” minősítés a Bíróság által a feltett kérdésekre adott választól függ. Illusztrációként, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy az alapeljárás körülményei között a másolatok elkészítése és értékesítése nem sérti a többszörözéshez és terjesztéshez való kizárólagos jogot, akkor e másolatokat a nemzeti bíróság a továbbiakban nem tekintheti hamisított másolatoknak.

30. Ilyen feltételek mellett a feltett kérdések közvetlen kapcsolatot mutatnak az alapeljárás tárgyával, következésképpen azok elfogadhatók.

B – A terjesztéshez való jog megsértésének fennállásáról a számítógépi programok nem eredeti materiális másolatainak értékesítése esetén

31. Most azt kell megvizsgálni, hogy a 91/250 irányelv 4. cikkének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy sérült a jogosult terjesztéshez való kizárólagos joga a jelen indítvány 25. pontjában megjelölt körülmények között.

32. E rendelkezés első mondata szerint sérti a terjesztéshez való jogot, ha a jogosult engedélye nélkül nyilvánosan terjesztik a számítógépi programot vagy másolatait. Az alapeljárásban nem vitatott, hogy a vádlottak az www.ebay.com weboldal által biztosított online értékesítési felületen a Microsoft engedélye nélkül értékesítették a számítógépi programok több ezer nem eredeti materiális másolatát. Az sem vitatott, hogy ezek az értékesítések a fent hivatkozott rendelkezés értelmében terjesztésnek minősülnek.

33. Következésképpen az alapeljárásban szóban forgó másolatok értékesítése sérti a Microsoft terjesztéshez való jogát, kivéve, ha bizonyítják, hogy ezek az értékesítések valamely terjesztéshez való jogtól való eltérés körébe tartoznak. E tekintetben a Bíróság elé terjesztett észrevételek nagy része arra a kérdésre vonatkozik, hogy az ilyen értékesítések a terjesztéshez való jog kimerülésének a 91/250 irányelv 4. cikke c) pontjának második mondatában rögzített szabálya alá tartoznak-e.

34. A kimerülés szabályának a nem eredeti materiális másolatokra való esetleges alkalmazása kapcsán a Bíróság elé terjesztett észrevételekben három megközelítést lehet azonosítani.

35. A Microsoft, valamint az olasz és a lengyel kormány által képviselt szigorú megközelítés szerint a nem eredeti materiális másolat soha nem eshet a terjesztéshez való jog kimerülésének körébe, így tehát azt a felhasználó a jogosult engedélye nélkül nem értékesítheti.

36. A vádlottak és a lett kormány által támogatott liberális megközelítés szerint a nem eredeti materiális másolat akkor eshet a terjesztéshez való jog kimerülésének körébe, ha tiszteletben tartják a Bíróság által a UsedSoft-ítéletben⁵ rögzített alábbi feltételeket:

- a jogosult az eredeti megszerzőnek e példány gazdasági értékének megfelelő díjazás megfizetése ellenében a tulajdonában álló műpéldányon időbeli korlátozás nélkül felhasználói jogot biztosított, valamint
- a nem eredeti materiális másolatot újraeladó eredeti megszerző az újraeladás időpontjában használhatatlanná tesz minden más birtokában lévő másolatot.

5 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

37. A Bizottság által javasolt közbenső megközelítés szerint a Bíróság által a UsedSoft-ítéletben⁶ elfogadott megoldás csak egy konkrét esetben terjeszthető ki a nem eredeti materiális másolatokra, mégpedig akkor, ha a nem eredeti materiális másolatot megrongálják. Vitathatatlan, hogy a nem eredeti materiális másolatoknak a 91/250 irányelv 5. cikkében felsoroltaktól eltérő célból történő készítése nem eshet a terjesztéshez való jog kimerülésének körébe. Ugyanakkor a nem eredeti materiális másolat készítése, ha a nem eredeti materiális másolatot megrongálják, a 91/250 irányelv 5. cikke (1) vagy (2) bekezdésének hatálya alá tartozik, amennyiben az szükséges ahhoz, hogy a jogos felhasználó a másolatot rendeltetési céljának megfelelően tudja használni. A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy az ilyen körülmények között készített nem eredeti materiális másolat a terjesztéshez való jog kimerülésének körébe eshet, feltéve, hogy teljesülnek az ebben az ítéletben rögzített, a jelen indítvány 36. pontjában összefoglalt feltételek.

38. Az alábbi körülmények álláspontom szerint a Microsoft, valamint az olasz és a lengyel kormány által képviselt szigorú megközelítés mellett szólnak.

39. Először, az irányelvvel összefüggésben a terjesztéshez való jogtól való egyetlen eltérést rögzítő 91/250 irányelv 4. cikke c) pontja második mondatának szövegezése álláspontom szerint az alábbi két ok miatt összeegyeztethetetlen a liberális és a közbenső megközelítéssel.

40. Egyrészt e rendelkezés szövegezése a kimerülést kizárólag az eredeti példányra korlátozza. E rendelkezés szerint ugyanis a számítógépi program valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával történő eladása „kimeríti az adott példány [...] terjesztésére vonatkozó jogot” (kiemelés tőlem). Ahogy a Microsoft hangsúlyozza, az „adott példány” kifejezés használat kizárja azt, hogy a kimerülési szabályra a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával eladott eredeti példányon kívül bármely más példány vonatkozásában lehessen hivatkozni.

41. Másrészt e rendelkezés szövegezése a terjesztéshez való jog kimerüléséhez nem írja elő feltételként azt, hogy az újraeladó használhatatlanná tegyen minden más, a birtokában lévő példányt, vagy azt, hogy az eredeti materiális másolatot tönkretegyék, ellentétben azzal, amit a vádlottak, a lett kormány és a Bizottság állít. E rendelkezés valójában a terjesztéshez való jog kimerülését feltétlen jelleggel írja elő valamennyi, a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával eladott eredeti példány vonatkozásában.

42. Másodszor, a szigorú megközelítés álláspontom szerint megfelel a terjesztéshez való jog kimerülésére vonatkozó, az uniós jogalkotó által a szerzői jog területén előírt szabály általános koncepciójának, a Microsoft által előadottaknak megfelelően. A 91/250 irányelv 4. cikke c) pontjának második mondatához hasonló rendelkezés szerepel többek között az információs társadalomban a 2001/29/EK irányelv⁷ 4. cikkének (2) bekezdésében.

43. E rendelkezést a Bíróság az Art & Allposters International ítéletben⁸ értelmezte. Ez az ítélet olyan védett művek megjelenítésére vonatkozott, amelyeket a jogosult engedélye nélkül papírlakátról festővászonra vittek át, majd ezt követően ezen az új anyagi hordozón értékesíttek. A Bíróság kimondta, hogy a terjesztési jog kimerülésének a 2001/29 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt szabálya kizárólag a jogosult hozzájárulásával eladott eredeti anyagi hordozóra (papírlakát) terjedt ki, és nem terjeszthető ki a védett mű képét megjelenítő új anyagi hordozóra (festővászon).

6 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

7 — A információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.). A 4. cikk (2) bekezdése szerint „a terjesztési jog nem merül ki az [Unión] belül a mű eredeti vagy többszörözött példánya tekintetében, kivéve, ha annak első eladását vagy tulajdonjogának más módon való első átruházását az [Unión] belül a jogosult vagy az ő hozzájárulásával más végezte” (kiemelés tőlem).

8 — 2015. január 22-i ítélet (C-419/13, EU:C:2015:27).

44. Álláspontom szerint az a körülmény, hogy az eredeti anyagi hordozót megrongálták, nem ingatja meg a Bíróság által az Art & Allposters International ítéletben⁹ elfogadott döntést. Ekképpen, a papírplakát esetleges megrongálódása nem eredményezheti azt, hogy a felhasználó a terjesztéshez való jog megsértése nélkül átviheti a képet egy festővászonra, és azt a jogosult engedélye nélkül újra értékesítheti. Ugyanígy, egy könyv megrongálódása nem biztosítja tulajdonosa számára a jogot, hogy eladja annak fénymásolatát, ahogy a hanglemez megrongálódása sem keletkeztet jogot arra, hogy tartalmát CD-re vigyék át, és azt a jogosult engedélye nélkül újra értékesítsék.

45. Analógia útján, a terjesztéshez való jog 91/250/ irányelv 4. cikke c) pontjának második mondatában előírt kimerülése kizárólag a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával eladott eredeti adathordozóra (eredeti példány) vonatkozik. Ellentétben a vádlottak, a lett kormány és a Bizottság által előadottakkal, a kimerülési szabály nem alkalmazható a számítógépi programot tartalmazó egyéb adathordozók (nem eredeti materiális másolatok) jogosult hozzájárulása nélküli újraeladására, még az eredeti adathordó megrongálódása esetén sem.

46. Harmadszor, a liberális és közbenső megközelítések álláspontom szerint összekeverik a terjesztéshez való jogot és a többszörözéshez való jogot szabályozó szabályokat.

47. Ez vonatkozik arra a feltételre, amely szerint az újraeladó személy köteles az újraeladása időpontjában birtokában levő valamennyi példányt „használatlaná tenni”¹⁰. Ezt a UsedSoft-ítélet¹¹ 70. és 78. pontjában hivatkozott kötelezettséget ugyanis a *többszörözéshez való jog* megsértésének terhe mellett írják elő az újraeladó számára. Ezzel szemben ez a kötelezettség nem releváns a terjesztéshez való jog megsértésének megállapítása szempontjából.

48. Ehhez hasonlóan a Bizottság által képviselt közbenső álláspont¹² azt feltételezi, hogy a 91/250 irányelv 5. cikkének (1) vagy (2) bekezdésében előírt feltételek mellett nem eredeti materiális másolatot készítő felhasználó bizonyos feltételek mellett jogosult e példány terjesztésére.

49. Márpedig e rendelkezések kizárólag a *többszörözéshez való jog* alól engednek eltérést. Még ha fel is tételezzük, hogy a felhasználó által készített másolat jogszerű a 91/250 irányelv 5. cikkének (1) vagy (2) bekezdésében előírt feltételekre figyelemmel, ez nem jelenti azt, hogy a felhasználó jogosult e példány eladására a terjesztéshez való jog megsértése nélkül. A saját használatra való másolatkészítés joga nem eredményez e másolat másnak való eladására vonatkozó jogot.

50. Negyedszer, úgy érzem, hogy a vádlottak és a lett kormány által képviselt liberális megközelítés, és a Bizottság által javasolt közbenső megközelítés nehezen, sőt egyáltalán nem teljesíthető bizonyítási terhet írna elő a nem eredeti materiális másolat megszerzője számára.

9 — 2015. január 22-i ítélet (C-419/13, EU:C:2015:27).

10 — Lásd a jelen indítvány 36. pontját.

11 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

12 — Lásd a jelen indítvány 37. pontját.

51. Tudomásom szerint a Bíróság kifejezetten soha nem döntött a kimerüléssel kapcsolatos bizonyítási teherről a 91/250 irányelvvel összefüggésben. Mindazonáltal a bizonyítási teherre vonatkozó általános elvek szerint a védekezésül felhozott jogalapra hivatkozó felet terheli annak bizonyítása, hogy megfelel az e célból előírt feltételeknek. A védjegyek területén a Bíróság ezen elveknek megfelelően kimondta, hogy a kimerülésre hivatkozó személyt terheli annak bizonyítása, hogy megfelel az e célból előírt feltételeknek.¹³ Nem látom semmi okát annak, hogy a szerzői jog területén eltérjünk ettől a megközelítéstől, amelyet a jogtudomány is támogat.¹⁴

52. Ezen elvek alkalmazása szempontjából a nem eredeti materiális másolat megszerzőjének kellene bizonyítania, hogy a vádlottak, a lett kormány és a Bizottság által javasolt feltételek teljesültek, bizonyítékot hozva többek között arra, hogy az eredeti példány megrongálódott, valamint hogy az újraeladó használhatatlanná tett minden, a birtokában lévő egyéb másolatot. Álláspontom szerint a bizonyítás nehéz, sőt lehetetlen lenne a megszerző számára, különösen az olyan távollevők közötti ügyletek esetében, mint amelyek az alapeljárásban is szerepelnek. Ehhez hozzáteszem, hogy amennyiben a megszerző nem tudja bizonyítani, hogy a vásárolt példány a kimerülés körébe esik, akkor annak kockázatával szembesül, hogy e jogellenes példányt a 91/250 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján lefoglalják.

53. Ötödször, és utoljára, úgy érzem, hogy a vádlottak és a lett kormány által képviselt liberális megközelítés, és a Bizottság által javasolt közbenső megközelítés érzékelhetően megnehezítené a hamisított másolatok elleni küzdelmet. A Microsoft által is hangsúlyozottaknak megfelelően ugyanis a gyakorlatban gyakran nem lehet megkülönböztetni egy jogszerű (mivel a 91/250 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének megfelelően készített) biztonsági másolatot egy hamisított másolattól. Ennélfogva a biztonsági másolatok értékesítésének a vádlottak által javasoltaknak megfelelő engedélyezése jelentős gyakorlati nehézségeket eredményezne a hamisítás elleni küzdelemmel megbízott hatóságoknál.

54. E körülmények összességére figyelemmel úgy ítélem meg, hogy a 91/250 irányelv 4. cikkének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy a jelen indítvány 25. pontjában megjelölt körülmények között sérül a jogosult terjesztéshez való kizárólagos joga.

C – A többszörözéshez való jog megsértésének fennállásáról a számítógépi programok nem eredeti materiális másolatainak értékesítése miatt

55. Noha a terjesztéshez való jog megsértésének megállapítása elegendő választ jelenthet a Bíróságnak feltett kérdések megválaszolása szempontjából, álláspontom szerint a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett kétségekre és a 91/250 irányelv általa említett rendelkezéseire tekintettel fontos annak megvizsgálása, hogy a 91/250 irányelv 4. cikkének a) pontját, valamint 5. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy sérült a jogosult többszörözéshez való kizárólagos joga a jelen indítvány 25. pontjában megjelölt körülmények között.

56. Az alapeljárásban nem vitatott, hogy a vádlottak a számítógépi programok több, a jogosult, vagyis a Microsoft engedélye nélkül készített nem eredeti materiális másolatát értékesítették. Az ilyen másolatok készítése sérti a Microsoft többszörözéshez való jogát, amennyiben nem bizonyítják, hogy azok a többszörözéshez való jog alóli valamely eltérés körébe tartoznak.

13 — Lásd ebben az értelemben: 2001. november 20-i Zino Davidoff és Levi Strauss ítélet (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 54. pont). A Bíróság azt is kimondta, hogy az EUMSZ 34. és EUMSZ 36. cikkel nem ellentétes az olyan nemzeti szabály, amely azt írja elő, hogy a kimerülés feltételeit az arra hivatkozó személynek kell bizonyítania, kivéve, ha e szabály lehetővé teszi a védjegyjogosult számára, hogy szétválassza a nemzeti piacokat. Lásd ebben az értelemben: 2003. április 8-i Van Doren + Q ítélet (C-244/00, EU:C:2003:204, 35–42. pont).

14 — Walter, M., és von Lewinski, S., *European Copyright Law: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2010, no 5.4.33: „Whoever alleges that the right of distribution with regard to a specific copy is exhausted, in principle, has to bear the burden of proof according to the general rules.” (szabad fordítás: „Annak a személynek, aki azt állítja, hogy a terjesztési jog valamely adott példány tekintetében kimerült, főszabály szerint, az általános szabályoknak megfelelően, viselnie kell a bizonyítás terhét.”)

57. A 91/250 irányelv 5. cikke két, a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott, az alapeljárás körülményei között potenciálisan releváns eltérést rögzít. A többszörözési cselekményhez főszabály szerint nem szükséges a jogosult engedélye, ha arra azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja (ezen irányelv 5. cikkének (1) bekezdése), illetve másrészt, ha az a felhasználáshoz szükséges biztonsági másolat készítését jelenti (ezen irányelv 5. cikkének (2) bekezdése).

58. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell eldöntenie, hogy készítésük időpontjában az alapeljárásban szereplő nem eredeti materiális másolatok ténylegesen az e rendelkezések értelmében vett, a programok felhasználásához szükséges másolatnak, illetve biztonsági másolatnak minősültek-e. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben közölt ténybeli megállapítások álláspontom szerint e tekintetben semmilyen információt nem tartalmaznak.

59. Mindazonáltal, még ha fel is tételezzük, hogy az alapeljárásban szereplő nem eredeti materiális másolatok készítésük időpontjában a 91/250 irányelv 5. cikkében előírt eltérések hatálya alá tartoztak, úgy vélem, hogy ezt követő értékesítésük az eltérés előnyének elvesztésével jár, az alábbi okok miatt.

60. Egyrészt, a 91/250 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a nem eredeti materiális másolatot a jogszerű megszerzőnek kell készítenie, annak lehetővé tétele érdekében, hogy a számítógépi programot rendeltetési céljának megfelelően használja. Márpedig a számítógépi program újraeladása esetén e jogszerű megszerző az e programon fennálló felhasználási jogait átruházza, és fel kell hagynia annak felhasználásával. Ennélfogva a továbbiakban nem felelhet meg annak a feltételnek, amely szerint a nem eredeti materiális másolatnak lehetővé kell tennie számára, hogy a számítógépi programot rendeltetési célnak megfelelően használja. Ahogy arra a Bizottság rámutatott, az e rendelkezésben szereplő „használja” kifejezést nem lehet úgy értelmezni, hogy az kiterjed a nem eredeti materiális másolatok újraeladási célú készítésére.

61. Másrészt, a 91/250 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése azt feltételezi, hogy a számítógépi program felhasználására jogosult személy készít biztonsági másolatot, „amennyiben az az említett felhasználáshoz szükséges”. Ugyanígy, a számítógépi program újraeladása esetén a birtokosnak fel kell hagynia a felhasználással, és a továbbiakban nem képes megfelelni e feltételnek.

62. A fentiekből az következik, ahogy azt a Microsoft és az olasz kormány is előadja, hogy a jogosult által feltehetően nem engedélyezett nem eredeti materiális másolat értékesítése a többszörözéshez való jog megsértését eredményezi, a 91/250 irányelv 5. cikkének (1) és (2) bekezdésében előírt eltérések előnyének elvesztése miatt.

63. A UsedSoft-ítélet¹⁵ 70. és 78. pontja álláspontom szerint megerősíti ezt az értelmezést, mivel a Bíróság azt mondta ki, hogy az újraeladónak használhatatlanná kell tennie minden más, a birtokában lévő példányt, különben megsérti a többszörözéshez való jogot. Álláspontom szerint ugyanis a használhatatlanná teendő másolatok körébe tartoznak az újraeladó által a 91/250 irányelv 5. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően készített másolatok is.

64. A vádlottak írásbeli észrevételeikben előadták, hogy a szóban forgó számítógépi program valamennyi példányát olyan vállalkozásoktól vagy magánszemélyektől vásárolták, akik már nem használták azokat.

65. Nyilvánvalóan nem a Bíróság, hanem a kérdést előterjesztő bíróság feladata ennek a ténybeli kérdésnek az eldöntése. Ha bizonyítást nyer, hogy a vádlottak ténylegesen harmadik személyek által készített nem eredeti materiális másolatokat értékesítettek, a 91/250 irányelv 4. cikkének a) pontjában rögzített többszörözéshez való jog megsértése önmagában nem róható a terükre.

15 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

66. Eben az esetben azonban a vádlottak a 91/250 irányelv 7. cikke (1) bekezdése a) vagy b) pontjának hatálya alá tartozhatnak. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságra tartozik annak eldöntése, hogy a vádlottak megfelelnek-e az e rendelkezésekben előírt feltételeknek, és különösen, hogy tudták, vagy okuk volt úgy vélni, hogy az alapeljárásban szereplő másolatok jogellenesek.

67. Ehhez hozzáteszem, hogy a 91/250 irányelv 7. cikke (2) bekezdésének alkalmazásában a számítógépi program jogellenes másolatai az érintett tagállam jogszabályának megfelelően lefoglalhatók.

68. A fentiekre figyelemmel úgy vélem, hogy a 91/250 irányelv 4. cikkének a) pontját, valamint 5. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy sérült a jogosult többszörözéshez való kizárólagos joga a jelen indítvány 25. pontjában megjelölt körülmények között.

D – A UsedSoft-ítélet hatóköréről a jelen ügygel összefüggésben

69. A vádlottak, a lett kormány és a Bizottság észrevételeikben érvelésüket a UsedSoft-ítélet¹⁶ több részére alapítják. A kérdést előterjesztő bíróság is felveti ezen ítélet relevanciájának kérdését az alapeljárás körülményei között.

70. Az alapeljáráshoz hasonló körülmények között a terjesztéshez való jog megsértésének fennállását és a többszörözéshez való jog megsértésének fennállását érintő vizsgálatot követően álláspontom szerint fontos még kifejtetni azokat az indokokat, amelyek miatt úgy vélem, hogy ez az ítélet csak korlátozott relevanciával bír a jelen ügy keretében.

71. Emlékeztetőül, ez az ügy arra vonatkozott, hogy a Usedsoft újra eladta a jogosult Oracle internetes oldaláról letöltött számítógépi programok immateriális másolataira vonatkozó használt felhasználási engedélyeket. Az Oracle kifogásolta ezt a gyakorlatot, többek között arra hivatkozva, hogy a terjesztéshez való jog kimerülése nem vonatkozik az ilyen immateriális másolatokra.¹⁷

72. A Bíróság kimondta, hogy a kimerülési szabályt a számítógépi program materiális és immateriális példányaira is alkalmazni kell.¹⁸ Ami konkrétan az immateriális másolatokat illeti, a Bíróság rámutatott, hogy a kimerülésnek akkor kell kiterjednie az internet révén letöltött immateriális példányra, ha a jogosult az e példány gazdasági értékének megszerzését lehetővé tevő vételár megfizetése ellenében a tulajdonában álló műpéldányon időbeli korlátozás nélkül felhasználói jogot is biztosított.¹⁹

73. Ezenkívül, a kimerülési szabály hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében a Bíróság kimondta, hogy a jogosult többszörözéshez való kizárólagos jogától eltérve, az ilyen immateriális példány második megszerzőjének a 91/250 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában joga van arról másolatot készíteni a számítógépén, annak érdekében, hogy a programot rendeltetési céljának megfelelően használja.²⁰

74. Álláspontom szerint a Bíróság által ebben az ügyben hozott döntést az a szándék vezérelte, hogy megőrizze a terjesztéshez való jog hatékony érvényesülését, kiterjesztve annak hatályát a számítógépi programok immateriális másolataira. Az ellentétes megoldás ugyanis arra ösztönözte volna a jogosultakat, hogy számítógépi programjaikat immateriális formában terjesszék, annak érdekében, hogy kikerüljék a kimerülési szabályt.

16 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

17 — 2012. július 3-i UsedSoft-ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407, 53. pont).

18 — 2012. július 3-i UsedSoft-ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407, 59. pont).

19 — 2012. július 3-i UsedSoft-ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407, 72. pont).

20 — 2012. július 3-i UsedSoft-ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407, 83. és 88. pont).

75. Márpedig az alapeljárás körülményei érzékelhetően eltérnek az UsedSoft-ítélet²¹ alapjául szolgáló körülményektől.

76. Egyrészt, a jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett iratok egyik eleme alapján sem lehet úgy gondolni, hogy a vádlottak a UsedSoft-ítélet²² tárgyát képező, immateriális példányokhoz tartozó felhasználási engedélyeket adtak volna el. Ellenkezőleg, nem vitatott, hogy az alapeljárás számítógépi programok nem eredeti *materiális* másolataira vonatkozik.

77. Másrészt, a Bíróságot az ebben az ítéletben elfogadott megoldásra vezető indokok nem ültethetők át a jelen ügyre. A jogosult hozzájárulásával értékesített eredeti materiális példányok „klasszikusabb” összefüggésében nem áll fenn a terjesztéshez való jog kimerülésére vonatkozó szabály hatékony érvényesülését érintő különös kockázat. E tekintetben hangsúlyozom, hogy a Microsoft nem vitatja, hogy a saját maga által vagy az ő hozzájárulásával eladott számítógépi programjainak eredeti materiális példányaira vonatkozó terjesztéshez való jog kimerülhetett. Ekképpen, ellentétben az Oracle UsedSoft-ügyben²³ képviselt álláspontjával, a Microsoft nem azt kifogásolja, hogy kialakult az eredeti példányok használt értékesítési piaca, hanem azt, hogy létrejött a hozzájárulása nélkül másolt és értékesített példányok használt piaca.

78. Figyelemmel a jelen ügy körülményei és a UsedSoft-ítélet²⁴ alapjául szolgáló körülmények közötti különbségre, úgy vélem, hogy ez az ítélet csak korlátozottan releváns a jelen ügyben. Ahogy arra a Bizottság megalapozottan mutatott rá, a nem eredeti materiális másolatok újraeladásának kérdését a Bíróság egyszerűen nem vizsgálta az említett ítéletben.

79. E pontosítás jelentősége nem kizárólag elméleti. Abból ugyanis az következik, hogy az ezen ítéletben hozott döntés, amely megállapítja azon feltételeket, amelyek mellett az immateriális másolat újraeladása nem sérti a terjesztéshez való jogot, nem alkalmazható analógia útján az alapeljárásban szereplőhöz hasonló körülményekre, ellentétben a vádlottak, a lett kormány és a Bizottság állításával.²⁵

80. Összefoglalásként, a UsedSoft-ítéletben²⁶ hozott döntés az uniós jogalkotó által a számítógépi programok immateriális példányaihoz tartozó felhasználási engedélyek eladásának a 91/250 irányelv elfogadása során kifejezetten nem felvázolt sajátos összefüggésére vonatkozik. E sajátos összefüggésen kívül a terjesztéshez és a többszörözéshez való kizárólagos jogokat szabályozó rendelkezések, különösen a 91/250 irányelv 4. és 5. cikke klasszikus alkalmazásának van helye.

E – *A javasolt megközelítés gyakorlati következményeiről*

81. Az általam a Bíróság részére javasolt megközelítés gyakorlati következményei az alábbiak.

82. Amennyiben a számítógépi program jogosult által vagy az ő hozzájárulásával eladott eredeti példányát anyagi hordozón rögzítik, csak erre az eredeti materiális másolatra vonatkozik a terjesztéshez való jog kimerülésére vonatkozó szabály. Az ilyen másolat újraeladója egyebekben köteles használhatatlanná tenni minden, a birtokában lévő egyéb másolatot, különben megsérti a többszörözéshez való jogot. Következésképpen e megközelítés jogi akadályát jelenti a számítógépi programok nem eredeti materiális másolatainak használt piaca kialakulásának, de nem gátolja az ilyen piac kialakulását az eredeti példányok tekintetében.

21 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

22 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

23 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

24 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

25 — Lásd a jelen indítvány 36. és 37. pontját.

26 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).

83. Amennyiben az eredeti példányt nem rögzítik anyagi hordozón, akkor a Bíróság által a UsedSoft-ítéletben²⁷ hozott döntést kell alkalmazni, a kimerülési szabály hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében. Ekképpen, az immateriális másolaton fennálló terjesztéshez való jog akkor merül ki, ha a jogosult az e példány gazdasági értékének megszerzését lehetővé tevő vételár megfizetése ellenében a tulajdonában álló műpéldányon időbeli korlátozás nélkül felhasználói jogot is biztosított. (72. pont). Az újraeladó egyebekben köteles használhatatlanná tenni minden, a birtokában lévő egyéb másolatot, különben megsérti a többszörözéshez való jogot (70. és 78. pont). E megoldás lehetővé teszi a számítógépi programok immateriális másolatainak használt piaca kialakulását.

VI – Véggövetkeztetések

84. A fenti megfontolások összességére figyelemmel azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja a Rigas apgabaltiesas Kriminālietu tiesu kolēģija (a rigai regionális bíróság büntetőkollégiuma) által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdésekre:

„A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 1993. október 29-i 93/98/EGK tanácsi irányelvvel módosított, a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i 91/250/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének a) és c) pontját, valamint 5. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy sérti a jogosult többszörözéshez és terjesztéshez való kizárólagos jogát, amennyiben egy felhasználó a jogosult engedélye nélkül másolatot készít a számítógépi programról egy az eredeti adathordozótól eltérő materiális adathordozóra, és e másolatot a felhasználó a jogosult engedélye nélkül eladja egy másik felhasználónak, az alábbi körülmények között:

- az eredeti materiális adathordozót megrongálják, és
- az említett másolat eladója használhatatlanná tesz minden, a birtokában lévő egyéb másolatot.”

27 — 2012. július 3-i ítélet (C-128/11, EU:C:2012:407).